

Američani v pariških predmestjih! Japonske industrije bombardirane!

Oklopne kolone zožile obroč okrog francoske prestolnice. Belgijske in holandske čete v akciji proti Nemcem.—Rusi zasedli Sandomierz, nemško vojaško trdnjavo ob reki Visli. Tri nacijske divizije v pasti. Tretja sovjetska armada izvojevala nove uspehe v Estoniji. Ljute bitke divjajo ob meji Vzhodne Prusije

ZAVEZNIŠKI STAN V FRANCIJI. 21. avg.—Ameriške oklopne kolone so dospole do reke Seine nad in pod Parizom. Se glasi poročilo s fronte. Jeklen obroč okrog Pariza se je zožil, ko so kolone prečkale reko v bližini Mantesa in razširile mostišča.

Prvi vojaški oddelki so udrili v Versailles. Ena oklopna divizija tretje ameriške armade je v akciji proti sovražniku v Corbeju in Melunu, 15 in 21 milj južnovzhodno od Pariza. Druga pa pri Fontainebleauju, 35 milj južnovzhodno od Pariza.

Melun in Fontainebleau sta ključni strateški cesti, ki vodijo v Pariz.

Poročila pravijo, da Nemci uničujejo skladišča in orožarne v Parizu in se pripravljajo na umik do reke Marne na vzhodu.

WASHINGTON, D. C., 21. avg.—Ameriški bombniki tipa B-29 so izvršili dva napada na japonske industrije na ozemlju Yawata-Kyushu. Vojni departament poroča, da so Japonci sestrelili štiri bombnike.

Radio Tokio pravi, da se je napada udeležilo 77 bombnikov in da je bilo izmed teh 25 uničenih.

Vojni departament ni razkril rezultata bombardiranja japonskih industrij.

Zavezniški stan v Franciji. 19. avg.—Ameriške oklopne kolone so udrile v zgodovinski Versailles, štiri milje od Pariza, in prodrlje do reke Seine na severozahodni strani. Izgleda, da je usoda sedme nemške armade, ki boži proti tej reki pod točo bomb, zapetena.

Vse kaže, da je padec Pariza blizu. Besednik poveljstva zavezniške oborožene sile je izjavil, da je odpor Nemcev v Franciji že zdrobljen.

Oddelki petnajste nemške armade iz severne Francije so bili vrženi v boj, da preprečijo debakel sedme armade. Oklopne enote ameriške armade, kateri poveljuje general George S. Patton, so blokirali umik nemški sili proti Parizu.

General Dwight D. Eisenhower je naznanil, da so ameriške, britske, kanadske, poljske, holandske in belgijske čete zožile jeklen obroč okrog ostankov šestnajstih nemških divizij. Naznanilo je prvo razkritje, da so holandske in belgijske čete v akciji proti Nemcem. Slednji beže proti Rouenu.

Uradna vest trdi, da se nacijska sila krha pod udarci. Bitka za Normandijo bo kmalu zaključena. Oddelki petnajste nemške armade, ki so bili v zadnjih dneh zagnani v akcijo, so dobili strahovite udarce.

(Radio Alžir poroča, da so zavezniški vrgli 400.000 sovražnikov iz akcije v severni Franciji, nadaljnjih 60.000 pa je obkroženih v bretonskih lukah.)

Glavni zavezniški stan pravi, da se je koridor med Falaisem in Argentanom zožil na dve milj. Ameriški in britski letalci so razbili 160 nemških tankov, 220 tovornih avtov in drugih motornih vozil v zadnjih dveh dneh. Bombe so uničile tudi čez sto bark in motornih čolnov na reki Seini, ki so skušali preprečiti nemške vojske na drugo stran reke.

Rim, 19. avg.—Kolone sedme ameriške armade so prodrlje 20 milj daleč po ozemlju v ozadju

Bolgarija pred važno odločitvijo

Debata o sklenitvi
miru v parlamentu

New York, 19. avg.—Radijsko poročilo iz Sofije pravi, da se je v bolgarskem parlamentu pričela debata o sklenitvi miru v smislu govora, ki ga je imel Ivan Bagrijanov, predsednik vlade. To dostavlja, da sta dva poslancata podprla glavne točke govora.

Bagrijanov je bil pozvan, naj takoj stori korake za umik Bolgarije iz vojne, ker je to želja ljudstva. Premier je v svojem govoru naglasil, "da bo vlada skušala odstraniti vse zapreke, ki ovirajo sklenitev miru."

Radijsko poročilo iz Ankare, Turčija, pravi, da bebelci Sofije pozdravljajo Bagrijanova kot rešitelja Bolgarije.

Nepotrjeno poročilo iz Kaira trdi, da so emisarji Bolgarije že navezali stike s predstavniki zaveznikov v neki nevtralni državi in da so pogajanja za sklenitev miru v teku. To dalje pravi, da je Stojko Mošanov, bivši predsednik bolgarskega parlamenta in nasprotnik Nemcev, došel v Ankaru.

Državni tajnik odgovoril Deweyju

Izrečene obdolžitve
brez podlage

Washington, D. C., 19. avg.—Državni tajnik Cordell Hull je odgovoril Thomasu E. Deweyju, predsedniškemu kandidatu republikanske stranke, ki je v svoji izjavi izrekel obdolžitve, da bodo reprezentantje Amerike, Velike Britanije, sovjetske Rusije in Kitajske na konferenci v Washingtonu sprejeli zaključke o dominaciji malih držav po veselih. Hull je dejal, da so obdolžitve brez podlage.

Državni tajnik je povabil Deweyja na razgovor v nestrankarskem duhu o zgradnji ustroja za preprečitev tretje svetovne vojne. Senator Connally, demokrat iz Texasa in načelnik odseka za zunanje zadeve, je pa udaril po Deweyju in mu očital, da skuša bojkotirati napore za ustanovitve mednarodne organizacije, ki naj bi ščitila in vzdrževala mir ter preprečila agresije v povojni dobi.

"Governor Dewey je demontiral, da hoče ovirati delo konference," je rekel Connally. "Njegov namen je prozoren. Na podlagi neutemeljenih govorov o ciljih konference skuša kovati politični kapital."

Hull je dejal, da bo na konferenci, ki se prične v Washingtonu v ponedeljek, razprava o usodi in blaginji svobodnih držav, malih in velikih, in povezanosti teh. Javnost je treba uveriti o potrebi ustanovitve praktičnega ustroja za vzdrževanje miru. Človeštvo stoji danes pred največjo krizo in oni, katerim je bila naložena odgovornost, morajo skrbeti, da se človeštvo zaradi pred novo katastrofo. To je težka naloga in izvršena bo le, če se vse grupe izrečejo za kooperacijo.

Ameriški general ubit v Franciji

Washington, D. C., 19. avg.—Vojni departament je naznanil, da je bil general James E. Wharton ubit v akciji na francoski fronti. On je bil poveljnik pehotne divizije v Camp Forrestu, Tenn., pred odhodom na fronto.

ČLANI LAVALO- VE VLADE POBEG- NILI V BERLIN

Francoski partizani na-
'padajo nemške vlake

REVOLTA V FRAN-
COSKIH PRO-
VINCAH

London, 19. avg.—Poročila iz Švice pravijo, da so skoro vsi člani francoske luterske vlade pobegnili iz Vichyja v Berlin. List Der Bund, ki izhaja v Bernu, ne omenja, ali sta pobegnila v Berlin tudi Pierre Laval, predsednik luterske vlade, in maršal Henri Petain, načelnik francoske države.

List Stars and Stripes, glasilo ameriške armade, je objavil vest iz Vannesa, Francija, da francoski partizani razbijajo nemške komunikacijske zveze v ozadju fronte. General Pierre Koenig, poveljnik francoskih notranjih sil, poroča o napadih na vlake, ki vozijo nemške vojske in bojni material. Sovražnik je utrpel velike izgube v vojaštvu in materialu v teh napadih.

Posebni partizanski oddelki so razbili osem mostov na progah železnice Toulouse-Orleans in Montlucon-Bourges in paralizirali promet. Nemška vojaška posadka v Brievu se je podala partizanom. Partizanske enote so naskočile nemško vojaško posadko v Fort de L'Elusu, provinca Ain, in jo uničile.

Madrid, Španija, 19. avg.—Sem dospela poročila govore o širjenju revolte proti nemški okupacijski sili v francoskih pokrajinah. Regularne francoske vojaške enote so v akciji proti invaderjem in kvizlingom. V južnozahodni Franciji od Montpellerja do Atlantika so francoski partizani zasedli strateške ceste.

List Ariba je objavil poročilo iz Bordeauxa o razbijanju železniških mostov in napadih na nemške vojaške vlake.

Enote francoske notranje armade so okupirale Pau po ljuti bitki z Nemci in Tarbes. Obe mesti sta v Pirenejih. Več sto Nemcev je bilo ubitih in ranjenih v bitki s francoskimi enotami.

De Gaulle ne more odpotovati v Francijo

London, 19. avg.—Nov politični vihar je nastal okrog Francije. Nove potežke so nastale v trenutku, ko so se pokazala znamenja razkoljanja, odnošajev med francoskim narodnim odborom in Veliko Britanijo ter Ameriko. General Charles de Gaulle, predsednik odbora, ki je nameraval odpotovati iz Alžira v Francijo, da bo navzoč, ko bodo zavezniške čete vkorakale v Pariz, je dobil od zavezniških avtoritet nasvet, naj odloži odhod, ker bi njegov prihod lahko oviral zavezniške vojne operacije. V Londonu dospelo poročilo trdi, da bo De Gaulle ignoriral nasvet in odpotoval v Francijo.

Poveljnik nemške oborožene sile na Finskem

Stockholm, Švedska, 19. avg.—Tu krožijo poročila, da je feldmaršal Wilhelm Keitel, vrhovni poveljnik nemške oborožene sile, na Finskem, kjer konferira z maršalom Mannerheimom, predsednikom finske republike. Značaj konference ni bil razkrit, toda trdi se, da so v diskuzijah udeleženi visoki nemški in finški častniki. Mannerheim je postal predsednik Finske pred nekaj tedni, ko je Rysto Ryti resigniral.

Stockholm, Švedska, 19. avg.—Tu krožijo poročila, da je feldmaršal Wilhelm Keitel, vrhovni poveljnik nemške oborožene sile, na Finskem, kjer konferira z maršalom Mannerheimom, predsednikom finske republike. Značaj konference ni bil razkrit, toda trdi se, da so v diskuzijah udeleženi visoki nemški in finški častniki. Mannerheim je postal predsednik Finske pred nekaj tedni, ko je Rysto Ryti resigniral.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu

Chicago, 19. avg.—Dne 15. avg. je v okrajni bolnišnici umrl Joseph Omen, star 57 let in doma od Grosuplja na Dolenjskem. Zapuščal pet sinov in štiri hčere. Prejšnja leta je živel v DePueju, kjer je bil tudi pokopan. Zena mu je umrla pred nekaj leti.

Poroka

New York, N. Y., 19. avg.—Marica Čok, hčerka dr. Ivana M. Čoka, predsednika Jugoslovanskega odbora iz Italije, sedaj v Londonu, se je 13. avg. poročila tukaj z Abnerjem A. Towersom, po poklicu inženir in sedaj prvi poročnik v armadi. Marica je proleka februarja graduirala na univerzi Columbia.

Minnesotske vesti

Duluth, Minn., 19. avg.—Bolnišnici St. Mary's se nahaja že dalj časa Matt Balas, rojen na Eljaju. John Gregorich, star 50 let in stanujoč na Gilbertu, je bil ubit pri rudniku Emabarras v bližini Biwabika. Povožen je bil od troka. Zapuščal ženo, dve hčeri in dva sinova (eden je v Afriki pri vojakih), v starem kraju pa brata in dve sestrji. Na Chisholmu je po trimesečni bolezni umrl Matt Stonich, star 66 let, znan trgovec iz pionirskih dni. Zapuščal ženo in brata.

Premogorjev niso našli

Bellaire, O., 19. avg.—Ko se je reševalno moštvo prebilo do prostora v premogorju Webb, kjer je 5. jul. nastal velik požar in zaprl po 66 premogorjem, niso našli žrtev te nesreče. Reševalci so dajo, da so ponesrečeni delavci bili pred ognjem in se poragubili po veliki majni.

Is Clevelanda

Cleveland, 19. avg.—Mrs. F. M. Shega, roj. Gregorac, čije mož je v vojni neke na Pacifiku, je povila sinčka v bolnišnici St. Silas. Poročnik Ivan J. Mikhich, čija žena živi v Chagrinu, Fallau, je pogrešan v Franciji od 19. jul. Star je 29 let, pri vojakih od 1940 in preko je bil poslan prošlega maja. S/Sgt. Joseph Rupina, star 26 let in sin družine Joseph Rupina, je bil ubit v Franciji 26. julija. Pri vojakih je bil tri leta in pol in preko morja tri leta. Poleg starejšega zapuščal ženo, tri brate (dva v vojni na Pacifiku) in sestro. V bolnišnici Glenville je bila operirana na slepiču miss Lillian Polz. Lahko ranjen v Franciji je bil 7. j. Pfc. James Bogatay, sin družine Jack Bogatay. Pri vojakih je od marca 1941 in preko je bil poslan prošlega aprila.

Finska se hoče izmuzniti iz vojne

Gibanje za sklenitev
premirja z Rusijo

Stockholm, Švedska, 19. avg.—Krog, ki pazno zasleduje razplet situacije na Finskem, trdi, da tajne aktivnosti vlade maršala Mannerheima dokazujejo, da se hoče Finska umakniti iz vojne in skleniti premirje s sovjetskimi Rusiji.

Gotovo je, da je položaj Finske kritičen. Pričakuje se, da bo odločitev padla v nekaj dneh.

Na podlagi v Stockholm došle informacije, ki so ušle finški cenzuri, se Mannerheim trudi v naporih za sklenitev premirja. Trdi se, da je dobil zagotovila od vseh članov kabineta, da ga bodo podpirali v poskusih, katerih cilj je potegnitev Finske iz vojne.

Fraser odobrava Rooseveltov načrt

Wellington, Nova Zelandija, 19. avg.—Premier Peter Fraser je dejal, da se strinja s sugestijo predsednika Roosevelta, da Amerika dobi baze na Pacifiku. "Ako bo Amerika dobila baze, bo varnost ljudstvom na Pacifiku zagotovljena," je dejal.

Eksekucija špionov v Italiji

Listi objavili svarilo
zavezniških avtoritet

Rim, 19. avg.—Zavezniki so dali ustreliti šestnajst Italijanov, ki so bili v službi Nemcev kot špioni, se glasi naznanilo. Več drugih je bilo v zadnjih dneh obsojenih v smrt.

Od junija je bilo čez sto Italijanov aretiranih na obtožbo špionaže. Večina aretacij je bila izvršena v Rimu. Obravnave proti nekaterim so v teku, drugi pa bodo kmalu prišli pred sodišča.

Italijanski listi so objavili svarilo, da imajo zavezniki seznam onih, ki so udeleženi v špionaži ali drugače pomagajo Nemcem. Ti naj se takoj predajo zaveznikom. "Oni, ki se niso predali, so bili ustreljeni," pravi svarilo. "Oni, ki so se predali, še živijo."

Unije CIO podprle Kilgorejev načrt

Korporacije gmadi-
jo ogromne profite

Chicago, 19. avg.—Resolucije v prilog demobilizacijskemu načrtu, čigar avtor je senator Kilgore, demokrat iz West Virginije, so bile sprejete na zborovanju 3500 uradnikov in reprezentantov unij Kongresa industrijskih organizacij. Zborovanje je sklical svet unij CIO. Resolucije je predložil Michael Mann, tajnik sveta.

Ena izmed sprejetih resolucij naglašala, da demobilizacijski načrt, ki ga je senat nedavno odobril, je pomanjkljiv glede ekonomske stabilizacije in preureditve industrije, ki so zdaj udeležene v proizvodnji bojne materiala, za produkcijo civilnih potrebščin v povojni dobi. Avtor tega načrta je senator George, demokrat iz Georgije. Kilgorejev načrt določa minimalne in maksimalne brezposelnostne podpore delavcem v prehodni dobi.

Diskuzije so bile koncentrirane na povojno preureditev, kampanjo za odpravo mezne formule malega jekla in podpiranje odbora za politično akcijo CIO, čigar načelnik je Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers. Zborovalci so podprli tudi zahteve unij avtnih, jeklarskih in drugih delavcev za zvišanje plač.

Lee Pressman, pravni svetovalec CIO, je dejal, da so delavci zapostavljeni, dočim močnejše korporacije gmadijo ogromne profite v tej vojni. "Vse, kar zahtevamo, je zvišanje mezd, da se uravnotežijo z naraščajočimi življenjskimi stroški," je dejal. "Čene so poskočile za 45 odstotkov od januarja 1. 1941, dočim formula malega jekla dovoljuje zvišanje mezd le za 15 odstotkov."

Govorniki so udrihali tudi po Čikaški Tribuni. Jack Spiegel, član eksekutive sveta unij CIO, je dejal, "da je ta list Hitlerjev most na Čikaški reki." On je prečital tudi odlomke berlinskih in tokijskih radiododaj, ki hvalejo Roberta R. McCormicka, izdajatelja in urednika Tribune. Raymond S. McKeough, pokrajinski direktor odbora za politično akcijo, je apeliral na članstvo unij, naj se registrirajo za novembrske volitve.

Vojaki zatrli revolto vojnih ujetnikov

Seattle, Wash., 19. avg.—Vojske čete so zatrle revolto italijanskih vojnih ujetnikov v taborišču pri Lawtonu. Nastala je, ko so bili obveščeni, da bodo poslani na Havajske otoke. Več ujetnikov je bilo ranjenih v bitki z vojski. Vsi ujetniki so bili poginili na krov parnika, ki je odrinil proti Havajskim otokom.

ZAVEZNIŠKA OKUPACIJA NEM- ČIJE IN JAPONSKE

Roosevelt razkril načr-
te po povratku v
Washington

NOV SESTANEK
S CHURCHILLOM

Washington, D. C., 19. avg.—Predsednik Roosevelt, ki se je vrnil v Washington po 35 dneh odsotnosti, je izjavil, da bodo zavezniki invadirali Nemčijo in Japonsko, čeprav se odločita za brezpogojno kapitulacijo. Zavezniške armade bodo okupirale obe državi.

Roosevelt se je vrnil v glavno mesto po obisku ameriških baz na Havajskih in Aleutskih otokih. "Zavezniki," je dejal, "se ne bodo ustavili, dokler ne bosta Nemčija in Japonska popolnoma okupirani, čeprav obe kapitulirata brezpogojno. Nemški militarni bi, če ne bi zavezniki zasedli vse dežele, pripovedovali drugi generaciji, da je Nemčija dejansko zmagała v vojni. Isto velja za Japonsko. Očitno je že zdaj, da se bosta Nemčija in Japonska kmalu zrušili pod udarci zavezniške sile."

Po povratku v Washington je Roosevelt konferiral s generalom Marshallom, šefom generalnega štaba, admiralom Kingom, vrhovnim poveljnikom bojnemornarice, državnim tajnikom Hullom, vojnim tajnikom Stimsonom in drugimi člani kabineta.

Časnikarji so povedali Rooseveltu, da njegovi kritiki trdijo, da se je on odločil za dolgo potovanje iz političnih ozirih. Odgovoril je, če je to res, vedo kritiki več o njegovih namelih kot on. Politika ni igrala vloge v nobeni fazi potovanja.

V Washingtonu se širijo govore, da se bosta Roosevelt in premier Churchill kmalu sestala. Zadnja konferenca med njima se je vršila v Kairu, Egipt, in Teheranu, Perziji, v decembru preteklega leta. Od takrat se je položaj na frontah temeljito izpremenil.

Roosevelt je dejal, da se bo kmalu posvetoval s člani vojne-ga sveta za Pacifik.

Wavell zavrnil prošnjo za razgovor z Gandhijem

New Delhi, Indija, 19. avg.—Feldmaršal Wavell, podkralj Indije, je zavrnil prošnjo za razgovor z Gandhijem, voditeljem indijskih nacionalistov. Gandhi je zagotovil Wavellu, da bodo nacionalisti podpirali britske vojne napore, ako bo Indija takoj dobila neodvisnost. Wavell je odgovoril, da ne bi razgovor z Gandhijem prinesel nobenega rezultata.

Coughlinova organiza- cija razpuščena

Lansing, Mich., 19. avg.—Narodna unija za socialno pravičnost, katero je ustanovil "father" Charles E. Coughlin, notorični demagog, je bila uradno pokopana 30. junija. To dejstvo je naznanil urad državne tajnika. Trdi se, da je imela Coughlinova organizacija okrog 10.000.000 članov.

Bombe ubile 7500 civilistov v Caenu

Washington, D. C., 19. avg.—Kongresnik Hugh D. Scott iz Philadelphije, ki se je vrnil iz Francije, je dejal, da so bombe in šrapneli, kateri so padli na Caen, francosko mesto, v teku zavezniškega bombardiranja, ubili 7500 civilistov. Scott se je sestel s premierjem Churchillom v Franciji.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (Ivan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročnih člankov se na vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vs. kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

V Michiganu se sveti—II

V zadnjem članku smo nekoliko orisali ozadje novega delavskega političnega gibanja, ki se je zadnje mesece začelo razvijati v Michiganu pod imenom Michigan Commonwealth Federation. Graditelji upajo, da se bodo v bližnji bodočnosti tudi po drugih državah Unije začela razvijati slična gibanja in se strnila skupaj v novo, levičarsko usmerjeno delavsko ali ljudsko stranko.

Prva država, ki ji bo sledila, je Illinois, kjer (v Chicago) že obstoji skupina, ki si je dala nalogo, dati življenje sličnemu novemu gibanju. Na čelu te skupine sta profesor Maynard C. Krueger, znan tudi med nami kot član SNPJ in zelo efektiven govornik, in delavski odvetnik Francis Heisler. Po mišljenju sta oba demokratična levičarska socialisti, kekar so v glavnem tudi organizatorji Michigan Commonwealth federacije.

(Ta skupina je v drugem kongresnem distriktu na južni strani Chicagoa nominirala Kruegerja za kongresnika, kakor tudi par drugih za državno zbornico na listi American Commonwealth Party. Če dobe dovolj podpisov na nominacijsko petico, bodo najbrže vodili efektivno kampanjo, kar naj bi ustvarilo podlago za raztegnitev gibanja po državi.)

Na prvi konvenciji te nove stranke v Michiganu so po obširni debati zaključili, da pri letošnjih volitvah ne postavijo državne liste, marveč se koncentrirajo le na nekatere volilne okraje za državne poslance in na en kongresni mandat. Za državne senatorje so postavili tri kandidate (v Detroitu), za nižjo zbornico pa tri—v Lansingu, Flintu in okraju Montcalm.

Kandidate so postavili v ohih okrajih, v katerih pri primarnih volitvah niso prodrli kandidati, ki jih je indorsiral politični odbor CIO. In da niso postavili več kandidatov, je deloma vzrok v tem, ker se skušajo izogniti preveliki frikcijski s tem odborom CIO, deloma pa v tem, kar smatrajo, da gibanje še ni dovolj razširjeno, da bi mogli voditi efektivno kampanjo po vsej državi.

Konvencija je izvolila gl. odbor in sprejela načelno izjavo in program. Na čelu stranke kot predsednik je Matthew Hammond, predsednik velike krajevne unije strojnikov in "tool makerjev" 157 UAW na zapadni strani Detroita, ki je bil tudi nominiran za kongresnika. Podpredsednik so: Simeon Martin, predsednik Farmarske unije v Michiganu, Miriam Lee in John Taylor, uradnik neke unije ADF. Tajnik-blagajnik je Philip Lutjen, predsednik krajevne unije UAW-CIO. Ostali člani eksekutive in glavnega odbora so tudi večinoma aktivni in vodilni unionisti, med njimi Tucker Smith in dr. Herschel.

Načelna izjava bazira na principih demokratičnega socializma in je podobna sličnemu dokumentu kanadske farmarsko-delavske stranke Cooperative Commonwealth Federation. Naštevata temeljne človeške pravice, ki bi jih moral uživati slehernik, toda jih pod sedanjega ekonomskega uredbo ne. Zato se izreka, da je treba sedanjega družabni sistem nadomestiti z novim, in sicer takim, ki bo omogočal ljudskim masam uživanje teh pravic.

V načelni izjavi se je ta stranka izrekla za demokratiziranje gospodarstva dežele na različne načine. Monopolske industrije, bankirstvo, javne naprave (elektrarne, etc.) in druge industrije, ki v privatni posesti ogražajo delavce, kakor tudi velike vojne tovarne, katere je zgradila vlada, naj postanejo javna lastnina z demokratično upravo. Prav tako se tudi izreka za planirano gospodarstvo v interesu splošnega blagorja namesto v interesu profita. Nova gospodarska družba bi protežirala in omogočala le družinske farme s tem, da bi dajala lastninske pravice do zemlje le onim, ki zemljo faktično obdelujejo. Prav tako bi dopuščala in omogočala tudi taka privatna podjetja, katerih konkurenca je v skladu z ljudskimi interesi. Zadržljivost podpira na vsej črti.

Z drugo besedo: načelno se Michigan Commonwealth Federation izreka za fundamentalno reorganiziranje sedanjega kapitalističnega sistema v novo človeško družbo, ki bi slonela na raznoličnem gospodarstvu. Vse glavne industrije z bankami vred bi postale javna lastnina, na polju majhne ali lahke industrije in trgovine pa bi se kosala "svobodno podjetništvo"—kapitalizem—in zadružništvo. Korporacijske in tudi najemniške farme bi izginile v prilogo družinskih ali zadružnih farm. Na čelu vse ekonomije bi bila gospodarska oblast, ki bi planirala produkcijo dobrin za pospeševanje splošnega blagostanja, ne za profit.

V volilni platformi pa ima sledeče točke: 1) ustanovitev vladnega odbora za mirovno produkcijo; 2) velikopotezen program javnih del za povojno dobo; 3) javno lastništvo vladnih vojnih tovarn; 4) plačevanje davka po zmognosti—čim večje premoženje, tem večji davki; 5) planirana gradnja stanovanj po mestih in po deželi; 6) raztegnitev in izboljšanje socialne zaščite; 7) zaščitenje farmarjev z uvedenjem stopnjevalnega zemljiškega davka, paritete v dohodkih, novega zakona za kolektivno pogajanje glede cen pridelkov, ekspanzijo farmarske vladne zaščitne administracije in skozi produktivne in konsumne zadruge.

8) Izboljšanje šolskih prilik za vse otroke, podučevanje v šolah o delavskih problemih in tolmačenje socialnih in gospodarskih vzrokov, iz katerih izvirajo rani, predsodki; 9) obramba delavskih pravic, vključevanje pravic do stavke; 10) zagotovitev dela vojnim veteranom; 11) podpiranje zadružništva; 12) sprejetje zakonov proti diskriminaciji, proti volilnemu davku in za ustanovitev trajne vladne komisije za pobijanje rasne diskriminacije pri uposle-vanju.

V tem in prejšnjem članku smo podali sliko o tem novem političnem gibanju v Michiganu. Mišljenja smo, kadar se bo ameriško delovno ljudstvo pričelo navduševati za tak politični prepoved in se pričelo oklepiti takega gibanja, bo tudi dobilo resničen in ne samo posladkan "new deal." Ne prej.

Glasovi iz
naselbin

STAVKA V PAPIRNICI

Monroe, Mich.—V tem mestu, v tovarni, ki izdeluje papir, so delavci zastavkali. Ob delo je približno tisoč delavcev. V tovarni št. 1, kjer delam jaz, delamo dalje.

Dne 10. avgusta je potekla pogodba med tovarno in unijo CIO. Unija sedaj zahteva, da se odobri v novi pogodbi zavarovalnica za boleznin in poškodbe delavcev, za kar bi morala družba plačati \$1.71 mesečne asesmen-ta za vsakega delavca. Nadalje unija zahteva, da družba plača delavcem za praznike kot sta božič in novo leto, pa četudi delavci ne delajo ob omenjenih praznikih. Poleg tega zahtev je še nekaj drugih, ki pa se tičejo v prvi vrsti splošnega izboljšanja delavskih razmer.

Med unijskimi voditelji in vodstvom tovarne se je vršilo precej konferenc še preden je potekla pogodba, a bile so vse brez uspeha, nakar je unija odredila, da noben delavec ne sme delati več kot osem ur. Poprej je večina delavcev delala po 16 ur na dan, in sicer nekajkrat na teden. Nadurno delo je omogočilo, da so papirnice obratovalle po šest dni v tednu. Koliko časa bo trajala ta časna stavka, mi ni znano.

Frank Kroll.

O VELIKIH DRŽAVNIKIH

Canton, O.—Ko se je gledališče igralo Booth, po prepricanju notorični konfederatec, odločil za krvavi čin, vzeti življenje predsednika Abrahamu Lincolnu, se zaradi svoje politične stupidnosti ni zavedal, da je ugasil življenje enemu izmed največjih človekoljubov Amerike.

Plantažniki iz juga so bili zato največji Lincolnovi sovražniki, ker je bil proti rasni diskriminaciji. Narod, po vsem svetu, iz vsemih ohih, ki verujejo v razrednost, časte Lincolna kot nekak simbol enakosti vseh ras in plemen. Leta 1928 je bil izvoljen za predsednika Zedinjenih držav Herbert Hoover, ki je bil po poklicu inženir in politik, starega kova, a svetu se je hotel predstaviti kot človekoljub. To zlasti tedaj, ko je oklical moral-torij na reparacije weimarske republike, ter ponujal javno kuhinjo za lačne in brezposelne. A na drugi strani je dal v imenu balanciranega budžeta in na podlagi, da se dolar obdrži na zlati valuti, pogoltni brezposelne veterane iz predmestja Washingtona.

Vsa štiri leta, ko je Hoover vladal v Beli hiši, se ni premaknilo gospodarsko mrtvilo in ni hotela priti "prosperiteta izza vogala". Za Hooverjem je prišel v Belo hišo Franklin Delano Roosevelt. Nič ne pretiravam, ako prištevam Roosevelta kot človekoljuba, ki spada v Lincolnovo kategorijo.

Ako upoštevamo razmere, ki so tedaj vladale v deželi, ko je nastopil predsednik Roosevelt in prevzel najvišji urad naroda, moramo priznati, da je izvršil veliko humanitarno delo. Preko noči je zaposlil tisoč delavcev. In ne samo to: odkar je bila ta nova zemlja industrializirana, ni imel ameriški delavec nikoli toliko priložnosti organizirati se, kot jo je imel v času prvih štirih

let Rooseveltove administracije. Predsednik Roosevelt pa ima še mnogo drugih zaslug, ki jih je izkazal malemu človeku. Toda na žalost ameriški delavec se je izkazal nezrelega in ni znal izkoristiti sebi v prid prilik, ki mu jih je dal predsednik.

V Detroitu, New Yorku in Philadelphiji so ameriški beli delavci pokazali, da niso dovolj izobraženi, da se še niso otresli umazane pege rasne diskriminacije.

Roosevelt je še vedno popularen in preprčan sem, da bodo delavci zopet volili zanj.

Delavstvo pa bo zelo pogrešalo člana Rooseveltove oficijelne družine podpredsednika Henryja Wallaceja, ki je bil vse skozi prijatelj delavcev.

Ameriški narod ni dostopen do socialistične stranke, kateri načeljuje Norman Thomas, zato stranka ne bo prišla v poštev kot politična stranka in se ne bo mogla kosati z močno republikansko in demokratsko stranko.

Neoporečena resnica je, da je bil Lincoln eden največjih državljanov za tiste čase, Roosevelt pa je eden najmožnejših državljanov za naše čase. Naj bi bil v Washingtonu danes kdorkoli, bi bil kritiziran, kajti nihče na svetu, ki zavzema visoki urad, ni tako odprt kritiki kot je bil predsednik Združenih držav.

Michael Chok.

MOJA POT V CHICAGO
IN JOLIET

II.

Cleveland, O.—Vedel sem, da je mr. Skubic eden izmed družbe, ki so kupili bivšo Kondavo tiskarno od pokojne mrs. Mary Konde. S tiskarno so kupili tudi razne knjige in pa letnike Glasa Svobode. Knjige so že davno prodali, kot tudi prvih šest letnikov Glasa Svobode, ki je bilo glasilo SNPJ od začetka. Teh prvih šest letnikov je kupil gl. odbor SNPJ še v času, ko je živel Jože Zavrtnik, urednik Glasila SNPJ in pozneje Prosvete. Ostalo je v tiskarni še 15 letnikov Glasa Svobode, katere se k sreči hranili do sedaj. Moj cilj je bil, da dobim te preostale let-nike za naš muzej in dobil sem jih. Sedaj imamo v Slovenskem narodnem muzeju vezane let-nike Glasa Svobode, in sicer prvi letnik je 1908 in zadnji 1922, vmes pa so vsi ostali leti.

Mr. Albinu H. Skubicu sem dolžan javne zahvale, ker mi je s posredovanjem pri svojih tovarnih Čehih pomagal, da sem mogel dobiti te letnike pod pogoji, ki so bili sprejemljivi za naš muzej in ki so bili glavni cilj mojega sedanjega obiska v Chicagu.

V terek, na praznik ameriške neodvisnosti, sem si ogledal zbirko br. Ivana Molka. On ima bogato zbirko zanimivosti, katere, če bi jo hotel razstaviti, bi potrebovala precejšnjo dvorano.

Z zanimanjem sem pregledoval razne številke ameriških časopisov. Nekateri so že izhajali v 17. stoletju, drugi v 18. stoletju. Seveda, te izredne številke je moral br. Molek kupiti na trgu in je potrošil precej denarja. Videl sem časopis "Brother Jonathan", ki je izhajal leta 1846 samo dvakrat na leto in sicer na

4. julija in o božiču. Ta list je izredno velikega obsega in je prinašal novice, ki so se završile v pol leta. Ta list je najmanj vatek visok in kakih 30 palcev širok.

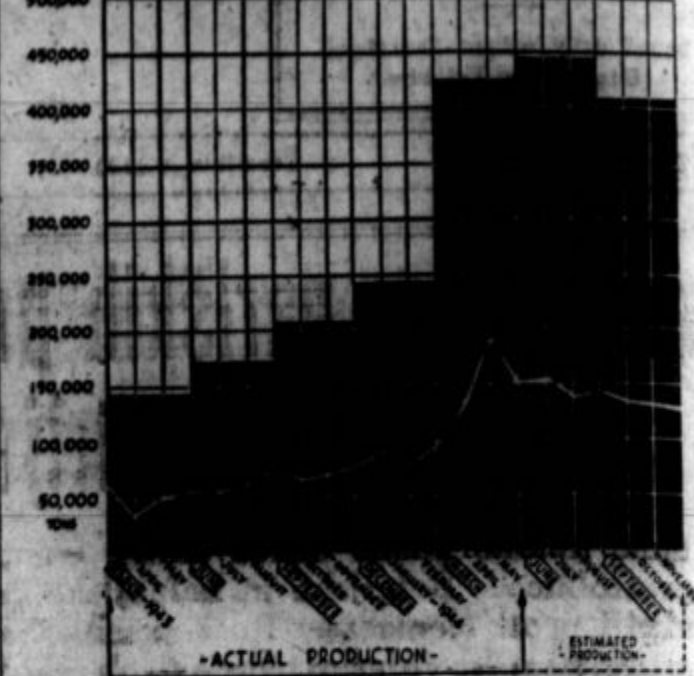
Br. Molek ima plakat iz leta 1857, ki ga je izdal John P. Waring in razglasa \$100.00 nagrado tistemu, ki ujame črno sužnjo Elizo Coursy, ki je pobegnila neznanu kam. Časopis "City Gazette" iz Charlestowna, S. C., ima v eni številki iz leta 1822 na prvi strani kar celo kolono oglasov, ko lastniki sužnjev razpisujejo razne nagrade, če kdo ujame in pritira nazaj takega ali tako sužnja. "Gazette of the United States" iz leta 1789, tiskana v New Yorku, podaja podatke organiziranja Združenih držav v Ameriki. Videl sem prvi ameriški politični cirkular iz časa Georgea Washingtona, izdan ob priliki njegove kandidature za drugi termin predsedništva, 3. avgusta leta 1792. Potem časopis "The Log Cabin" iz leta 1840; "The Chicago Tribune", March 5, 1869; "Freedom", prva številka prvega v angleščini tiskanega lista na Filipinskih otokih, 1. maja 1899; "New York Tribune" iz leta 1878; "Evening Star", Washington, D. C., iz leta 1865; "The Cherokee Advocate" iz leta 1893, ko je bila Oklahoma še ameriški teritorij in ne država. V tem listu je cela stran tiskana v indijščini, narečju on-dotnih Indijancev. "Daily Chicago", prva številka prvega dnevnika, ki je prišel izhajati v Chicagu leta 1839; "The New York Herald" iz leta 1865, ko javlja Abraham Lincolnovo smrt; "The Patriot", vojaški časopis iz časa ameriške civilne vojne, Union paper iz Charlestowna, S. C.; "The Soldier Paper", Confederate, Richmond, Va.; "The Columbian and Great West" iz leta 1853.

To je časopis izredno velikega obsega. Potem sem videl zemljevid "Italia Gallica" iz leta 1590. To je zemljevid gornje Italije. On ima zemljevid krajev oziroma Slovenije iz 17. stoletja. Tedaj se je Ljubljana imenovala "Laubach". Metlika pa istotako kot sedaj. Zemljevid Južne Amerike iz leta 1604 je precej drugačen kot pa sedaj. Tedaj so imeli zemljemerji še zelo nejasne pojme o legi Južne Amerike. "The Liberator" je izdajal William Lloyd Garrison, ki se je bojeval za osvoboditev sužnjev, v Bostonu, Mass., leta 1832; "Columbia Phoenix", Columbia, S. C., iz leta 1866; list iz knjige "St. Jerome" iz leta 1490, tiskan v Benetkah 50 let po iznajdbi tiskarstva; "Nuremberg Chronicle" iz leta 1490; list in knjige "Book of Hours" v holandskem jeziku, pisano na ovčjo kožo koncem 13. stoletja; listina, katero so morali ujetniki podpisati v času civilne vojne v Ameriki, ako so bili ujeti od zvezne vojske, da so bili izpuščeni. Je to nekakšna prisega zvestobe Združenim državam; potrdilo za prodajo sužnje na javni dražbi neke črnce, ki je bila prodana za \$150 v državi Kentucky leta 1800, pod pogojem, če bo imela kdaj kaj otrok, da bodo tudi ti lastnina kupca.

Br. Molek ima še mnogo drugih zanimivih številke časopisov, katerih si nisem zapisal. Ima tudi večinoma vse prve številke vsakega slovenskega časopisa ali revije, ki je kdaj izhajal v Severni Ameriki, Kanadi ali Južni Ameriki. Samo teh časopisov in revij je med 75 in 100. Ima tudi veliko zbirko slik sloven-

LANDING CRAFT PRODUCTION

(TOTAL AND ALL TYPES)



V tej vojni je Amerika zgradila, poleg trgovskih in vojnih ladij, tudi tisoče različnih invazijskih bark. Kakršnih svez do zdaj še ni videl. Gornja risba prikazuje tonajo teh ladij, koliko jih je bilo zgrajenih ta ali oni mesec. Vsi ladijegradniki delavci so organizirani bodisi v industrijski uniji CIO ali pa v poklicnih unijah ADF.

skih pionirjev iz raznih krajev in držav Amerike. Te slike so od 1. 1890 naprej do sedanjega časa. Br. Molek je že nad 30 let vnet zbiratelj poštinih znamk. Ima veliko zbirko vsakovrstnih poštinih znamk, nežigosane in žigosane. Zbirka njegovih znamk predstavlja veliko vrednost in ga je tudi stala lepo vsoto denarja, da si je omogočil to, kar ima. Najbrže je on edini med Sloven- ci v Ameriki, ki ima tako veliko zbirko in tako perfektno ureje-ne znamke. Ima tudi bogato knjižnico in veliko zanimivih knjig z raznimi lastnoročnimi podpisi znanih osebnosti v Ame-riki.

Br. Molek ima tudi razne dokumentarne listine, ki nosijo originalne podpise predsednikov Združenih držav, menda vseh.

Upam, da mi br. Molek ne bo zameril, ker sem popisal nekoliko njegovo zbirko, ki jo lastuje. On je zelo skromen in nerad razglasa, kaj vse ima. Ima še mnogo drugih reči, ampak si vsega nisem imel časa ogledati.

Br. Paul Berger, hotelir in gostilničar poleg poslopja SNPJ, mi je izročil za muzej zbirko različnih državnih "tokens". To so davčni "novci" raznih oblik in velikosti iz zapadnih in južno-zapadnih držav Amerike. Kot je razvidno iz napisov, države s "tokens" rabijo večinoma denar dobljen na tak način za vzdrževanje javnih šol. Hvala, mr. Berger, pa še kaj naberi za muzej.—(Konec prihodnjic.)

Erazem Gorše.

tajnik in kurator Slovenskega narodnega muzeja.

NEKOLIKO
RAZMOTRIVANJA

Bellingham, Wash.—Spet me je prišlo, da mažem po papirju. Topot hočem izraziti nekaj svojih misli o Mentonovem dopisu, ki je bil priobčen v Prosveti z dne 8. avgusta. Veliko resnice je v dotičnem dopisu!

Danes lahko povsod opazimo vidne znake propadanja zapadne civilizacije pod kapitalizmom. Nekateri, ki gledajo v svet z odprtimi očmi, vidijo, kam drčimo in si prizadevajo, kako bi rešili civilizacijo. Med temi je v ospredju predsednik Roosevelt. Tudi Wendell Willkie je prišel v nemilost, ker je preveč jasno podal v svoji knjigi "One World" sliko današnje civilizacije ter nekaj nasvetov, kako se naj obrachamo, če hočemo, da ne bomo zdrčali... Podpredsednik Wallace jim je tudi trn v peti, zato so rajši nominirali za podpredsedniškega kandidata senatorja Trumanja. Je še nekaj drugih mož, ki imajo odprte oči, toda so v veliki manjšini.

Predsednik Roosevelt je bil predlagal, kakor je znano, naj bi bilo 25 tisoč letnih dohodkov za osebo dovolj, vse dohodke, ki bi presegali omenjeno vsoto, pa naj bi se porabili za vojne in druge stroške. In kaj je storil kongres, ali takozvana demokra-cija? Rooseveltov predlog je zavrgel!

Glede volitev in delavcev je, kakor piše Menton. Čudim se brezbriznosti delavcev. Na primer, v Trstu in v drugih krajih Avstrije so bili delavci bolj zavredni in energični. V mislih se mi poraja: kam vodi vse to? Uredniški članek "Moč predso-dkov" v isti številki Prosvete po-

ye, da je ameriško delavstvo še zelo nazadnjaško... Saj dela ravno to, kar hočejo kapitalisti, namreč: da so delavci razdruženi med seboj. In kakor pravi urednik, tega ni nikjer v toliki meri kot v Ameriki. V Braziliji, kjer je tudi veliko črncev, piše Stefan Zweig v knjigi "Brazil, Land of the Future", ni nobene-rasnega zapostavljanja. Tam so črnci in druge rase enako-pravne z belimi. Torej, ali je resnica, da zapadna civilizacija omahuje?

Zdaj pa primerjajmo to naše (ameriško) ljudstvo in njegovo apatijo z energijo evropskih ljudstev ter z ljudstvi, ki so pod sovjetsko Rusijo. Razlika je vidna. Človek zapadne civilizacije se mi zdi kot starec, ki je izgubil voljo do vsega, ki nima upanja več in životari iz dneva v dan, samo "da gre, kakor že gre".

Evropski narodi in prav tako tudi azijski planirajo in delajo načrte za boljše bodočnost; kažejo, da imajo upanje, voljo... Pa tudi fizično se ame-riška mladina posebno ne trudi. Tam, kjer so imeli naši pokojni vrtove, polno cvetlice in soljiva, je zdaj vse zanemarjeno, zapuščeno. Kjer so še živi stari, tam opazijo red in za hišo je lep vrt, dočim, kjer so potmrli in gospo-darijo mladi, tam je vse mrtvo—zapuščeno. Spornim mi uha-ja v staro domovino: mladina, fan-tje in dekleta so si znali napra-viti veselje in zabavo doma.

Petje smo slišali vsepovsod. Tu-di starejši so imeli včasih nekaj prijetnih ur. Tukaj pa ne si-lišim drugega kot "money, mo-ney! How much do you make?" V Bellinghamu živim že 21 let, pa se mi zdi, kakor da nisem doma, da sem kje na tujem... Moj sin je na južnem Pacifiku že dve leti. V tem času sem prejel od njega samo dve kartici. Poslal sem mu Adamičovo knji-go "My Native Land"; če jo je prejel, še danes ne vem. Pise mi ne in seveda tudi jaz nje-njemu ne. Njega ne zanimajo ne Slovenci, ne Sans in ne Prosveta—sploh nič! Tako sva tu-ja, oče in sin—tujca.

Mogoče ne bo nekaterim čita-teljem ugajalo, kar sem dejal o sebi in sinu. Omenil sem stvar, ker je dopisnik Menton omenil o razmerju staršev in njih ame-riških otrok. Sicer si jaz zaradi tega razmerja ne delam sivih las. Kot oče sem storil svojo dolž-nost in on to dobro ve. Kar ho-če, je, da bi bil jaz "drugačen". Ko sem ga vprašal, kaj misli s tem "drugačen", pa mi ni znal dati pravega odgovora. Kakor sem omenil, v Bellinghamu se nahajam 21 let, in če vprašate kogar koli o meni in mojem držanju, se ne bojim, da bi do-bili slabo izpričevalo o meni, vendar moj sin hoče, da bi bil "drugačen". (Ostalo mora izosta-ti, ker polemika o stvari je za-ključena.—Ured.)

George Gornik.

WHERE THE FUEL GOES

AN ARMY TRANSPORT
burns 35,000 gallons of fuel oil



General Miles Dempsey, poveljnik druge britske armade v Franciji, pojasnjuje ruski vojaški mistiji vojne operacije v Normandiji. Na sliki od leve proti desni: so: polkovnik Jobarov, podadmiral Harlamov, gen. Dempsey, gen. Skylarov in gen. Vasiliev.

Imperializem - nositelj vojne

Ivan Kilar
(Se nadaljuje.)

Indijo oziroma obrežne dele Indije je osvojil v drugi polovici 18. stol. trgovski kapital, združen v Vzhodno-indijsko družbo. Vzhodno-indijska družba je upravljala Indijo do l. 1837, ko jo je zamenjala angleška vlada. Gospodarska in socialna ureditev Indije se ni izpremenila. Angleži so zamenjali samo starejšo gospodarstvo. Indija je v tej dobi izvažala celo v Evropo izdelke svoje visoko razvite obrti, n. pr. tkanine (katuni, indienne). Po uvedbi strojnega obrata v Angliji je Indija kmalu postala važna tržišča za industrijske izdelke.

V Indiji se je nalagal v vedno večji meri kapital in od tam je angleška industrija črpala potrebne sirovine. Angleška vlada si je izposodila za osvojitve notranjosti, upravo in gradnjo železnice velike vsote in temu primerno naložila znatne davke. Obdavčenje je služilo samo za to, da Indijci z obrestmi vred plačajo stroške za lastno zaslužje, temveč s tem se je posredno tudi doseglo, da se je socialna struktura Indije začela spreminjati v korist angleškega kapitala. Indijski kmet je moral producirati blago za trg, da je mogel plačati davke v gotovini. Istočasno so angleški industrijski izdelki uničili cvetočo indijsko obrt.

Angleški kapital je imel sedaj na razpolago ceneno delovno silo obubožanih kmetov in rokodelcev. Blagovna produkcija pa je omogočila v večji meri izkoriščanje naravnega bogastva Indije, ki je postalo dostopno tudi v notranjosti, ko se je izgradilo železniško omrežje. Kmalu so se otvorili rudniki in ustanovile so se prve tovarne. Angleška vlada je sicer skušala preprečiti nastanek industrije v Indiji, vendar zaman, pohlep angleškega kapitala je bil prevelik.

Bojazan angleške vlade je bila upravičena, angleški kapital je z industrializacijo Indije priskrbel lastnega grobokopa, kakor kaže vedno bolj očitno sedanjemu razvoju v Indiji. Vendar v sedemdesetih letih še ta skrb ni bila pereča, pač pa je vladal strah, da bi druge imperialistične države poskušale odvzeti dragoceno kolonijo. Zlasti se je zdelo nevarna Rusija in zato je Izrael storil vse, da prepreči rusko prodiranje v smeri proti Indiji. Da podčrta pomen Indije v okviru angleškega imperija, je pregovoril kraljico Viktorijo, da se je l. 1877 okronala za indijsko cesarico.

Ko se je zdelo Indija dovolj zavarovana, je angleška politika posvetila več pozornosti Afriki, ki je v osemdesetih letih postala najbolj priljubljeno tržišče imperializma velikih sil. Znameniti angleški kolonialni politik Cecil Rhodes (1835-1902) je sprožil idejo afriškega imperija od Egipta do Kapa in se takoj lotil z uspehom uresničitve tega načrta. Imperialistični val je postal tako silen, da se je del liberalcev pod vodstvom Jožefa Chamberlina odcepil od liberalne



Prizor s stavke v Philadelphiji, kjer so transportni delavci stavkali, ker je vladni delavski odbor odredil, da družba sme najeti zamorske delavce. James N. McMenamin (sredi), vodja stavke, ki je bil aretiran v skladu s rasnimi predsodki.



Nemški imperializem se je pojavil precej pozno, zato pa z izredno silovitostjo. Po zedinjenju Nemčije l. 1871 se je industrija silno naglo razvijala in tudi gospodarska kriza l. 1873 tega razvoja ni ustavila. V osemdesetih letih je nemška industrija že prekosila angleško v nekaterih velikih panogah in v tem času se je tudi razmahnila agitacija za pridobitev kolonij. Bismarck, ki je takrat vodil nemško politiko, se je pustil prepričati, čeprav je bil mnenja, da Nemci nimajo sposobnih ljudi za upravo kolonij. Vendar je bil svet v glavnem že razdeljen in tako Nemčija velikih in dragocenih kolonij ni mogla pridobiti. Zasedla je l. 1884 Togo, Kamerun in južnopolarno Afriko, l. 1885 pa nemško vzhodno Afriko, nemško Novo Gvinejo in Maršalske otoke v Tihem oceanu.

Po odstopu Bismarcka l. 1890 se je sicer cesar Viljem II. z vsem poudarkom lotil kolonialne politike, vendar brez večjega uspeha; nemški imperializem je ostal nenasičen. L. 1904 piše neki nemški profesor: "Če ne dobimo novih zemelj, se bomo namreč bližali katastrofi. Zato je vseeno, kje jih dobimo, ali v Braziliji, Anatoliji, Sibiriji, Južni Afriki. Danes kakor pred 2000 leti, ko so Cimbrini in Tevtoni trkali na vrata Rima, se čuje krik, krik strahu in obupa, pa tudi krik izživalnega poguma, polnega vere v bodočnost: Zemelj, novih zemelj!"

Nemčija je obračala poglede predvsem v ekvatorialno Afriko, Maroko in turško Azijo. V Afriki so se njeni načrti, ponesrečeni valed odpora Anglije in Francije, več uspeha pa je imela v Mali Aziji. Mala Azija je prišla pod gospodarski in politični protektorat Nemčije v smislu imperialističnega gesla: zgraditi most od Berlina do Bagdada. Pravem nemškega prodiranja je ogrožal Anglijo v Indiji in zapiral pot ruskemu stremljenju po Carigradu in Dardanelah. Anglija je vedno težje prenašala zmogovito nemško konkurenco na svetovnih tržiščih, ki se je posluževala tudi dumpinga. Za vsako naročilo blaga, zgradbo železnice in gospodarsko koncesijo se je vnela ljuta borba.

Nemčija se je mrzlično oboroževala tudi na morju, saj je Viljem II. izjavil l. 1898 v Gdanjskem: "Bodočnost Nemčije leži na morju!" Razumljivo je, da je nemški imperializem zadel povsod na rastoče nasprotje, saj so bili njegovi cilji najbolj jasni, gospodarska in politična podlaga pa najmočnejša. Zbirala se je polagoma nevihta, ki je izbruhnila v prvi svetovni vojni. V Italiji se je pojavil imperializem za ministrskega predsednika Crispija (1887-1896). Tiste gonilne sile imperializma, ki izvirajo iz razvite industrije, so sicer manjkale, pač pa je preobjudena Italija potrebovala kolonij, kamor bi lahko naselila del svojega prebivalstva, ki se je itak močno izseljevalo. V Tunisu jo je sicer prehitela Francija, pač pa ji je uspelo osvojiti Eritrejo in Somalijsko in Abesinijo je morala priznati italijanski protektorat. Vendar se ga je Abesinija kmalu otresla. Italijanske čete so bile v bitki pri Adni l. 1896 popolnoma premagane, kar je vzbudilo v Italiji tako ogorčenje, da je moral Crispi odstopiti. V kolonialni politiki je nastopil daljši odmor do l. 1911, ko je Italija napadla Turčijo in ji odvzela Tripolis.

Prostor ne dopušta, da bi si ogledali še ruski, japonski in ameriški imperializem. Vzroki in cilji imperializma so povsod tisti, čeprav stopajo tukaj tle, tam pa oni bolj v ospredje. Razlike nastanejo radi različne stopnje industrijskega razvoja in akumulacije kapitala, vpliva pa seveda tudi zgodovinska preteklost, geopolitična lega in gibanje prebivalstva.

(Dolje prihodnji.)

Slovenski narod v borbi za svobodo

(Se nadaljuje.)

Temu patriotskemu, širokemu in demokratičnemu programu osvobodilne fronte, ki je združil slovenski narod v borbi za obstoj in svobodo nasproti, so vstali petokolonci kot Natlačen in Erlich, a njima so sledili reakcionarji vseh barv.

Od začetka so se oni borili proti Osvobodilni fronti na ta način, da so širili malodušnost in razdeljevali vrste slovenskega naroda. Ali, ko vse to ni moglo odvrti slovenskega naroda od oboroženega boja proti okupatorjem, tedaj so se prijel oči in skupaj z okupatorji, kot njihovi hlapci - ali v boju proti svojemu lastnemu narodu. Pod geslom "borbe proti komunizmu" so se zedinili odpadniki slovenskega naroda, ki so se klicali z različnimi imeni: "bela garda", "plava garda", "redna jugoslovanska vojska domovine", ter se tekom vojne znašli pod "domobranci" zastavo Lea Rupnika in izpremenili v navadno bando roparjev, nasilnikov, požigalcev in ubijalcev - popolnoma izolirano od naroda.

2.-Partizanska borba v Sloveniji se je že od samega začetka naslanjala na formirano politično gibanje, katero je zajemalo večino slovenskega naroda. S tem se lahko pojasni, kako so se partizanske enote morale obdržati na tako malem prostoru, preprečenem z gosto železniško mrežo in cestami in posejanem z množičnimi sovražniškimi postojankami. One so se vzile temu vzdržale, prebrodile vse krize, izdržale vse sovražniške ofenzive in prerastle v pravo vojsko, dobro organizirano, disciplinirano in oboroženo.

Narodno-osvobodilna vojska Slovenije, kot sestavni del NOV Jugoslavije, je organizirana v dveh zborih in nekoliko partizanskih oddelkih, a svoje glavne akcije izvaja na zelo važnih železniških progah, kot so: Zidani most - Ljubljana - Rakek, Ljubljana-Trst. Po teh železniških progah Nemci oskrbujejo svoje vojske v Italiji, po njih se vrši prevažanje nemških trup v Jugoslavijo, za vzhodno fronto in obratno. NOV Slovenije je prenesla, še pred kapitulacijo Italije, svoj oboroženi boj čez meje Jugoslavije v Avstrijo in Italijo. Ta borba je postala še bolj značilna po kapitulaciji Italije.

Ob kapitulaciji so slovenski borci s pomočjo naroda razorožili šest italijanskih divizij, kar je omogočilo, da se v slovenskem delu Istre, v slovenskem Primorju takoj organizira in oboroži nekoliko brigad in partizanskih oddelkov, ki danes vršijo operacije v okolici samega Trsta, Gorice in Idrije. Pred kratkim je nekoliko smelih slovenskih partizanov izvršilo v tem kraju eno največjih in najznačilnejših divizij v Jugoslaviji. Oni so se prikradli v znani rudnik živega srebra v Idriji ter z minami uničili instalacije in naprave za črpanje vode. Rudnik je poplavljen, a za njegovo popravilo bo treba najmanj leto dni. Težak je ta udarec nemški vojni mašini, ker Idrija je po velikosti drugi rudnik živega srebra v Evropi.

Od posebnega značaja so operacije NOV Slovenije in onih slovenskih pokrajinah, katere so spadale pod "veliki Reich" in katere nemški okupator najboljše reagira, kar je popolnoma razumljivo. To ni več balkanska periferija; "evropske trdnjave", v kateri se morejo lahko koverni publikati akcije partizanov prikazati kot del roparskih tolp.

Partizani so vstopili - in to kot organizirana in dobro oborožena vojska - v samo "trdnjavo" izza meja Reicha, da s svojimi puškami dokazujejo Hitlerju, da Stajerska ni nikdar ne bo postala nemška. Stilen odmev je imel nedavni pohod ene naše divizije v Stajersko, izvršen pod najtežjimi okoliščinami - globoki snež in neprestani boji z Nemci, ki so nad to našo divizijo poslali 20.000 svojih vojakov s tanki in artilerijo. Ali vseeno niso uspeli, da jo vržejo iz Stajerske. Ona je ostala na svojem ozem-



Cathy Nease (levo) se razgovarja s Kay Christensenovo o skupni avni vojni, ki so jo organizirali delavci s sporazumom vodstva tovarne Goodyear Aircraft v Litchfieldu, Arizona. Lucille Robertson (desno) pa kaže na listo krajev, kjer je našel skupne vojnike na deju že v veljavi.

Vseslovanstvo in slovanofilstvo

(Dva zanimiva članka)
G. Jean Lugol je napisal v "La Bourse Egyptienne" 10. maja uvodnik pod naslovom "Slovanstvo in Evropa."

Pisec ugotavlja, da se kaže v današnji uradni sovjetski politiki dve težnji ogromnega pomena za bodočo Evropo. Ti dve težnji naj bi bili: bratstvo slovenskih narodov in solidarnost pravoslavja. Obe svoji trditvi pisec utemeljuje z vseslovanstvom, ki je bil drugi vseslovanški kongres, ki mu je predsedoval general Bundorin in ki je zasedal pod krilatico: "solidarnost slovenskih narodov proti teutonizmu osvajačev. Govorniki so naglašali tisoletne slovenske borbe proti Germanom in so svoje govore zaključili s pozivom vsem slovenskim narodom, naj se uprejo germanizmu zavojevalcu. V februarju t. l. bil v Moskvi sestanek slovenskih bojnikov, pri katerem so govorili sovjetski, poljski, češkoslovaški in jugoslovanski zastopniki."

G. Lugol omenja, da so vsi ti sestanki imeli zgolj poluradni značaj, kljub prisotnosti sovjetskih vojaških dostojanstvenikov. "Do danes," pravi G. Lugol, "sovjetska vlada ni zavzela stališča glede zelo delikatnega vprašanja slovenskega bratstva, ki v mnogem zanima Veliko Britanijo in vso Evropo."

V nadaljnjem pravi G. Lugol, da je pred kratkim nastala med moskovsko "Pravdo" in turkiškim polemika o panslavizmu. Turški časnikar G. Jalčin je v listu "Tan" o priliki prijateljskega povabila G. Beneša Poljski, naj bi se pridružila sporazumu Beneš-Molotov vprašal, "zakaj zedinjenje Nemcev predstavlja pangermanizem in zakaj bi zedinjenje slovenskih narodov ne pomenilo panslavizma?" Moskovska "Pravda" je odločno odgovorila s člankom, ki ga je napisal G. Demitov in v katerem je povedal, "da se zedinjenje nemških roparjev ne more primerjati z zedinjenjem poštenih Slovanov, ki so bili žrtve barbarskih zavojevalcev. Vsa tisoletna evropska zgodovina," tako piše Demitov, "ni drugača kot krvava obramba slovenskih narodov proti nemškim zavojevalcem. Prva svetovna vojna je prišla z meščansko vojno balkanskih narodov, ki so jo provocirali Nemci. Sedanja vojna je prišla z nemško aneksijo Češkoslovaške. Zakaj, naj bi torej sedaj nadaljevali z razdelitvijo, da bi v bodočnosti ohranili na vzhodu Evrope legla imperialističnih intrig?"

Demitov nadaljuje v moskovskem glasu in povdarja, da so "simpatije slovenskih narodov do ruskega naroda neomejene in da je to prijateljstvo stoletja pozvano s slovensko kulturo ter se sedaj ponovno oplaja v globokih osvobodilnih vojske."

"Iz tega jasno sledi," zaključuje G. Jean Lugol, "da bo slovan-

Panslavizem?

Zelo zanimiv članek G. Lugola smo v izveščku priobčili kot dokaz, da se z jutrišnjim slovanstvom resno in tudi stvarno ukvarja svetovni tisk. Podobne članke smo zasledili tudi v zavestnih in nevestnih listih.

V zelo razširjenem švicarskem tedniku "Die Weltwoche" obravnava nemški pisec vprašanje slovanstva v povojni dobi. Članek je temeljit in vsakogar zanimiv za vse Slovence, ker z zelo vpoštevanjo avtoriteto lista razlaga ta problem mednarodni svetovni javnosti. Članek pravi med drugim tudi tole:

Beseda "panslavizem" ima svoj specifični pomen v vseh evropskih jezikih, samo Rusi je ne poznajo. To besedo je znašla diplomacija 19. stoletja. Seveda se je porodila v pok. Avstriji, od tam je bila goslojubno sprejeta v Nemčiji, ki jo je utihotapila v Francijo in na Anglesko. Danes je "panslavizem" nekaj mednarodni esperanto evropskih kabinetov. Vsaka izmed teh dežel je to besedo tolmačila na svoj način. Na Dunaju so z njo označevali prekućuska nagnjenja predvojnih ruskih vplivov na Slovence habsburgovske monarhije. V Berlinu so v tem pojmu slutili nepremagljivo zapreko germanizmu, v dnu na vzhod. V Londonu je bil "panslavizem" znamenje angleško-ruskega rivalstva na Bliznjem vzhodu, za Francoze pa je to bil evropski izraz za "vzhodno vprašanje."

Slovenska solidarnost

Misel slovenske vzajemnosti je našla svoje prve izvore v literaturi. Takozvani "slovenski kongresi" 19. stoletja so poleg jezikovnih, zemljepisnih in folklorističnih ciljev imeli vsakogar tudi politično ozarje: osvobojenje Slovanov izpod avstro-ogrske oblasti. Samo zelo dalekovidni duhovi so slutili, da nosi ta akademična propaganda v sebi klice elementarnih sil, ki bodo nekega dne pomedle s tujim gospodarstvom.

V prvih časih narodnega prebujenja so nosile slovenske misli iskali dokazov in opore v probujajoči se narodni zavesti, da bi na tej osnovi zgradili narodno samobitnost. Z mislijo političnega združenja in stremljenja po skupnih civilizatoričnih vezeh, se niso bavili.

(Dolje prihodnji.)

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stano Kraljević

(Nadaljevanje)

Potem se je vrnil Ivanov in skupaj z njim je prišel Sanin, ki je bil nekam izgnan. Bil je vesel, glasen čisto trezen ter je nekako čudno, napoln preveč prijazno, napoln zasmehljivo gledal Jurija. Naprej je pa bila v spominu prazna lišca, nakar se je Jurij spomnil čolna, vode in neke mlečne, rožnate megle, kot je ni videl še nikdar. Peljali so se po mrzli, bistri vodi in šli po ravnem pesku, razsvetljenem po solncu kakor nekje od spodaj. Rezko ga je bolela glava in bilo mu je slabo.

"Vrag vedi, kako grdo in zoprno je bilo!" si je mislil Jurij. "Se pijanosti se mi je manjkalo..."

Gnusno se je otresele vseh teh spominov kot blata, ki se je prijelo nog, ter začel poglobljeno premišljevali o tem, kar se je zgodilo v gozdu.

V hipu so se dvignili pred njim ta nenavadni, tajinstveni gozd, nepremični gost mrak pod drevjem, nenavadna mesečina, belo, hladno žensko telo, njene zaprte oči, mamljivi vonj do besnega žgoča želja.

Ta spomin je napolnil vse njegovo telo z utrudnim in nasladnim drhtenjem. Toda nekaj ga je prestrašeno zbudilo v sence in nenavadno natančno se je spomnil onega zmedenega, nesposobnega prizora, ko je brez vsake želje zavall dekle na travo, ona pa ni hotela, se je prevračala, hotela iztrgati, on je pa videl, da ne more več in noče, pa je vseeno lezel nanjo.

Jurij se je zgrozil od sramu in celo začutil, da je že svetlo. Rad bi odšel v temo, se zakopal v zemljo, da niti sam ne bi videl svoje sramote. Toda čez hip se je Jurij, čeprav je bilo to še tako težko, prepričal, da ni bilo gnusno to, da si je spatil in onečastil svojo močno strast, ampak to, da je bil nekaj časa blizu zblizanju z dekletom.

S strašnim, skoro fizičnim naporom, kakor da bi premagal in vrgele človeka ali še huje, je Jurij obrnil svoje čustvo in videl, da je ravnal tako, kot je bilo treba.

"Podlo bi bilo, če bi bil izkoristil njen nagon!"

Pred njim je pa vzkliklo novo in še mučnejše vprašanje:

"Kaj je storiti v naprej?"

Iz kaosa nasprotujočih si misli in želja se je odločila sledeča:

"Vse raztrgati! ... Da bi se je polastil, se utišal z njo in jo zavrgel — tega ne morem, jaz nisem tak človek in prveč čutim tuje trpljenje, da bi ga sam povzročal. Kaj pa, če bi se oženil?"

Ze ta beseda je odjeknila v Juriju kot nenavadna odurnost. On, Jurij, s svojim nenavnim, čisto posebnim ustrojem, ki večno omahuje na meji velikih misli in velikega trpljenja, si ne more ustvariti malomeščanske sreče z ženo, otroci in gospodarstvom. Jurij je celo zardel, kakor da bi ga kdo užalil še s tem, da bi bilo pri njem sploh kdaj mogoče misliti na tak izhod.

"Torej naj jo zavrzem in grem!"

Kakor največja sreča, ki odhaja za vedno, kakor izguba samega življenja je zamisljal pred njim slika odhajajočega dekleta. Kakor da bi se ji odpovedal, jo je izruval globoko iz srca in za njo so se vlekle krvave žile, ki so se trgale in mu s tem zadajale krvave smrtno rane. Vse naokrog se je stemnilo, v njegovi duši je bilo prazno in težko in celo telo samo je nekako oslabelelo.

"Pa saj jo vendar ljubim," si je v mislih zavpil Jurij, kot da bi zadnjič raztrgal mučne dvome, "kako je mogoče, da bi si sam porušil svojo lastno srečo! ... To je odurno, nezmisljivo!"

"Kaj pa naj? ... Oženiti se?"

Zopet ga je bilo sram, da sploh more misliti na to; zatopil se je v mučno in dvomečo otožnost. Celo solnce je nehal videti; nehal se je zavedati svojega življenja, izgubil je veselje, da bi gledal in poslušal. Trudil se je, da bi vsaj ne mislil več o tem in tako se je usedel k mizi in začel čitati liste, ki jih je pred kratkim napisal v Pridigarjevem slogu:

"Na svetu ni ne dobrega ne hudega."

Eni pravijo: Kar je naravno, je dobro in človek ima prav v svojih željah.

Toda to je laž, kajti vse je naravno, nič se ne porodi iz mraka in praznine, ampak vse ima svoj izvor.

Tako pravijo drugi: Tisto je dobro, kar je od Boga, toda to je laž, kajti če je Bog, je od njega vse, celo bogokletstvo.

Tretji pravijo: Tisto je dobro, kar dela ljudem dobro. Toda, ali je kaj takega? Kar je enemu dobro, je drugemu hudo: Sužnja je dobro njegova svoboda, gospodu sužnost sužnja; bogatemu, da se ohrani njegova bogastva, ubogemu, da bi bogati poginili; zavrženemu, da bi osvajači, zavrujočemu, da bi ne bil zavržen; neljubljenemu, da bi ga ljubila, srečnemu, da bi zavrgla vse razen njega; živemu, da ne bi umrl, tistemu, ki prihaja na svet, da bi umrl in in mu očistil mesto pod solncem; človeku v poginu zver, zverem v pogubi ljudi ... in tako je vse, in tako je od vekomaj do vekomaj in nihče nima pred drugim pravice do dobrega, ki je samo njemu dobro.

Med ljudmi velja, da je delati dobro in ljubezen boljše kot delati hudo in sovraštvo. Toda to je skrito. Kajti če je kakšno plačilo, potem je človeku boljše delati dobro in se žrtvovati, če ga pa ni, potem si je boljše vzeti svoj delež pod solncem.

Se en primer laži, ki je v ljudeh: Živi nekdo, ki se zastruplja svoje življenje za druge. In mu pravijo: Tvoj duh bo živel, ker se ohrani v delih ljudi kot večno seme. Toda to je laž, ker vedo, da je v verigi časov ustvarjajoči in rušeči duh in ne ve se, kaj bo ostalo in kaj bo razpadlo.

Se ena: Ljudje premišlujejo, kako bodo živeli za njimi in si pripovedujejo, da je to dobro, in da bodo otroci poželi njihove plodove. Toda mi ne vemo, kaj bo za nami in si ne moremo predstaviti onih tem, ki bo šla po naših stazah. In ne moremo ne ljubiti ne sovražiti, kakor ne moremo ne ljubiti ne sovražiti onih, ki so bili pred njimi. Pretrgana je vez med časi.

Tako pravijo: Izenačimo ljudi pred virom radosti in gorja in razdelimo vsem po enaki meri. Toda noben človek ne more sprejeti radosti in gorja, bolesti in naslad večjih kakor je on sam in kadar deželi ljudi niso enaki — potem niso oni enaki in kadar je izenačenje merilo za nje, se nikdar ne izenačijo njihova srca.

Tako govori ponos: So veliki in majhni!

Toda vsak človek je vzhod in zahod, vrh in prepad, atom in svet.

Pravijo: Velik je človeški razum! Toda to je laž, ker je vid omejen in človek ne vidi ne svoje blaznosti ne razuma v brezmejnem vsemirju, kjer se razum in blaznost raztekata kot tekoči zrak.

Kaj je človek?

Tudi Adam je po svoji potrebi vedel, kaj mora jesti in piti in v kaj se mora oblačiti in je ohranil svoje seme; tudi mi vemo isto in bomo ohranili svoje seme v bodočnosti. Toda Adam ni vedel, kaj naj napravi, da ne bi umrl in da se ne bi bal in tudi mi ne vemo tega. Veliko znanja je izumljenega, toda ni izumljenega nič življenja in sreče, da bi jih napolnili.

(Dalje prihodnjik.)

COLLABORATIONIST CHANGES TUNE



FRENCH PATRIOTS, in Rennes rounding up their countrymen who had collaborated with the Germans, make one frightened Frenchman fall to his knees and shout the praises of the Allies and De Gaulle. When the American liberators marched into Rennes, Free French citizens set out to punish those who had cast their lots with the Nazis during the occupation period. Signal Corps Radiophoto.

"Tam ni več denarja. Tam denar ne eksistira več. Vsi delajo, pa nihče ni plačan..."

"Dobro, jaz vam pravim," se krohoče Joigneau, "meni ne bi prišlo to."

"Zakaj? Tam, dragi prijatelj, te živi država. Država ti da stanovanje, država te oblači. Država vzgaja tvoje otroke. Država skrbi za te, če si bolan. Država te preživlja, ko postaneš star. Nič več denarja. Niti potrebe po denarju. Zanimivo, kaj? Nič več dolgov, nič več teh sitnosti, nič več drobiža za mleko, nobenih hipotek, nobenih prekanj! Vse imaš in ničesar ti ni treba kupovati! ... Težko razumeti..."

Pa, končno, zakaj ne? Če je vse tako urejeno? Zakaj pa ne?"

"Meni je bolj všeč tako, kakor je pri nas," odvrne Joigneau in gre v vežo.

Stari mu, mehanično sledi in vleče noge za njim. Zdaj je ves poglobljen v svoje misli. Zamisljeno godrnja:

"Ne... ne... Pri nas ni tako dobro, kakor praviš ti, Pavel... Denar, to ni dobra stvar, Pavel... To je stvar, ki je ne bi smelo biti... No, prijatelj moj? Zakaj ne bi sprejemili nekaj, kar ni dobro?"

Stoji med odprtimi vrati in žmiri z očmi, čeprav varuje z roko nagnjeno čelo pred svetlobo; nepremično zre v lonec za mleko pri nogah in se ne zmeni za poštarja, ki se oddaljuje. Bast nasmeš mu zaigra na modrikastih ustnicah:

"Seveda, to je res, prav lahko ni razumeti tega... Vzemimo na primer mene: star in utrujen sem. Potrebna mi je oskrba. Treba je, da mi nekdo prinese mleko. In tam ga prinese država. Dobro... Toda kdo je to,

država? Uradniki? Kdo? Davkar? Župan? Koliko imajo opraviti... In če bi pozabili na moje mleko? In če ostanem lepo brez mleka, ha, kaj potem?"

23. Melie in Joža na podstrešju

Ko udari na občini šest, pospravi Melie belečnice, gre za pretek okenice in zaklene urad. Joigneau se vrne šele k večerji, potem ko opravi svojo politično uro pri Bossu.

Še enkrat pogleda na juho, potem pa gre Melie na podstrešje. Kaj ima tam opraviti? Ali sama ve? Da pogleda, če je perilo suho... Ob tem času se vrne vajenec z dela in se malo uredi, preden gre pohajkovat na trg.

Melie čaka. Podstrešje diši po mokrem perilu, pa tudi po razgreti opoki, po lipovem cvetju in miših.

Ko spodaj začrskajo vrata, zakliče ona:

"Ali si ti, Joža? Prinesi mi stol, kaj?"

Stopila je tik do žleprge. Lahna, sapa je napihnila njeno lahko krilo. Vajenec na stopnišču pogleda gor in ves zardi.

Melie hoče bolj napeti vrv za perilo. Toda stol se maje na neravnih tleh.

"Dajte," pravi Joža z glasom, ki se spreminja, "vas bom jaz držal."

Zdaj zardi ona—ali vsaj misli, da je zardela.

"Stopi ti gor... Jaz se bojim, da se prevrnem."

On uboga.

"Napni vrv in napravi drug voz."

Da doseže žebelj, stegne roko in izboči ledja. Njegovi očki in trdi boki so tesno ob opazu žene. Lahko bi jih oplazila z licem, z zaprtimi trepalnicami. Zdrav duh prihaja od tega mla-

dega telesa, zdaj po delu. Modre platnene hlače, zamazane s kolomazom, dajejo obris njegovih beder in okroglih sklepov kolen. Melie povesi oči. Fant ima na golih nogah rjave sandale; prav pred seboj vidi žile, ki tečejo pod to mlado kožo.

On skoči s stola:
—Gotovo!
—Hvala!

Ona se oddalji z obžalovanjem, da je tako hitro šlo.

Preden odide dol, otipa perilo in sname nogavice, ki so že suhe. Posli se k nasmeju:

"Pri tej vročini gre hitro."

On jo gleda z druge strani vrvi. Roke mu mahedravo vise. Debele otroške ustnice so napoln odprte nad zobmi. Brada mu še ne raste, toda pri svetlobi, ki prihaja skozi strešno okno, se vidi, da mu obdaja lica puhast kolobar. Rosa potnih kapljic se mu sveti nad usti. Z roko seže za odpeto srjajo in se praska pod pazduho kot opica; nobena beseda mu ne pride na misel, da bi jo spregovoril.

Ona gre mimo njega z odbranim perilom pod roko. On ji sledi z očmi, ko stopa dol po lestvi in poje predse.

Ko je spet sam, sede na posteljo. Mimogrede ga zbodejo v oči male ženske hlačke, ki vise na vrvi, ne da bi ga drugače zanimala.

(Dalje prihodnjik.)

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih štate vsak dan?

WHERE THE FUEL GOES



A PURSUIT PLANE, at a cruising speed of 200 m.p.h. requires one gallon of gasoline for every four miles of flight.

Ali ste naročili na dnevni "Prosveto"? Podpišite svoj list

TISKARNA S.N.P.J.

spevema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila, za veselice in shode, vizitnice, čarke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerna, unilsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Pe sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto naročnina. Če va člani se plačajo pri anketu \$1.25 za tednik, se jim to pristoje k naročnini. Torej sedaj ni vroka reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelstvu lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelstvo znižati datum za to vsto naročniku.

Cena listu Prosveto je:

Za Zorut, drave in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 7.00	2 tednika in 11.00
3 tednika in 9.00	3 tednika in 15.00
4 tednika in 11.00	4 tednika in 19.00
5 tednikov in 13.00	5 tednikov in 23.00
Za Evropo je \$8.00	

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2857 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Ill.

Priložite pošiljam naročnino za list Prosveto vsto \$

1. Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Driava _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

TAKI SO LJUDJE

Roman s francoskega podešlja

Roger Martin Du Gard, poslovenil C. Peletta

(Se nadaljuje.)

"Ha," meni Joigneau, "akoro bi pozabil to staro razvalino."

Do hišice g. des Navieres vodi križ-krač med koprivami ozka steza, ki so jo napravile stopinje ljudi. Vrata so zaprta. Na pragu stoji lonec za mleko, v čigar votlem pokrovu je vedno skritih nekaj novcev; to je kakor zapuščan dar na čast nekemu gozdnemu bogu.

Gospod des Navieres nikdar ne sprejema obiskov. Zato mu močnejše bije srce vsakokrat, ko sliši trkanje na vrata. Naglo vstane, se plašno ozre okrog sebe, potipa, če ima zapete hlače, in gre odpirat, drsajoč s svojimi švedri po tlakovani veli.

"Ti si, Pavle... Kar naprej, prijatelj moj... Torej to pismo ti bom zaupal. Ne izgubi ga. To je popis inventarja v dveh izvodih. Volilo rajnega gospoda des Navieres, člana arheološkega društva v Villegrandu. Če

boš imel kdaj potem priliko, da pojdeš v Pariz... S tem mislim... Pa to ni važno... Na pismo. Daj ga v torbo. In tu imaš denar, ki sem ga pripravil za znakmo..."

Njegov okoren jezik žveči in požira slino. V kotu ustnic se neprenehoma nabira sirupu podobna kaplja, ki se hoče vsak čas ločiti, pa jo stari vedno o pravem trenutku spretno pogoltne.

"Dobro," pravi Joigneau in teška pismo. "Toda težko je: treba bo dve znamki."

"Dve znamki?" Žalostno pogleda pismo. "Dve znamki za eno pismo? Pavle! Ali se ne motiš?"

V žepu išče solde. Tri privleče iz hlačnega žepa, drugega iz žaketa. Potem išče v pokalu na kaminu, v predalu omare, v žepih telovnika, ki visi na vratih v zid vdane omare. Vse zaman. V stari listnici, skriti pod preprogo, na kateri leži mačka,

je sicer še nedotaknjen bankovec: toda ta je določen za prihodnji mesec; za nič na svetu se ga ne sme zdaj dotakniti.

"Počakaj, prijatelj moj, takoj pridem."

Hipoma se je spomnil novcev, ki jih je spravil v pokrov lonca za mleko. Mauricottina hči mu vsak večer postavi pred vrata liter kozjega mleka, ki ga plača naprej. Hudo je: jutri se bosta morala z mačko zadovoljiti s pol litra.

Joigneau vzame denar in se obrne k vratom. Stari sedi z zamisljenim obrazom:

"Denar, vidiš, Pavel, denar, vedno denar... Če bi prodal zbirke. Toda jaz preziram denar. To je stvar, ki je ne bi smelo biti. Jaz vem, kaj je to. Trideset let sem bil blagajnik. Rokoval sem s svežnji in zvitki! Videl sem stvari od blizu... Videl sem prihajati ljudi na moje okence, z očmi!... Denar, vedno denar... Ta je kriv vsega. Na drugi strani, tam so dobro razumeli stvar, vidiš... Mislim na to, kar se dogaja v Rusiji... Si dobro čital časopise, Pavel?"

Ne pozna razvoja sveta; ker pa je izguba ruskih posojil pospešila njegov pogin, se slepo zanima za vsako vest iz Rusije.

VRHNJA PLAST



Radilski grmovnik: "Zdaj je čas za vsakega veljaka, da prisloži svoji stranki na pomoč..."